

Rozhovor s oceněným podnikem ZD Haňovice

Středisko ZD Haňovice, které propojuje živočišnou a rostlinnou produkci, s pěstováním rajčat a bioplynovou stanicí, získalo zaslouženou pozornost a je příkladem dobré praxe. A protože jsme na naše členy hrdí, vyzpovídali jsme předsedu v letošním roce oceněného střediska Ing. Petra Koukala a Ing. Davida Čulíka, vedoucího bioplynové stanice a technika pro energetiku a životní prostředí, abychom mohli nahlédnout do jejich provozních zkušeností a jak se projekt vyvíjel krok za krokem.

ZD Haňovice letos vyhrálo 1. místo za dlouhodobý přínos v oblasti životního prostředí v kategorii ovzduší, které již 2. rokem uděluje Olomoucký kraj ve svých Cenách kraje. Kdo Vás nominoval a jaký z toho máte pocit?

Nominoval nás Olomoucký kraj, který konzultoval nominace s odborem životního prostředí a zemědělství. Ve své podstatě přišla nominace z čista jasna a nic podobného jsme nečekali.

Co bylo důvodem této nominace?

Pravděpodobně dlouhodobé sledování činnosti našeho podniku. Určitě prvním impulsem byla výstavba bioplynové stanice a následné využití energií z bioplynové stanice, které vyvrcholilo zužitkováním téměř veškeré zbytkové tepelné energie po výstavbě skleníků.

Jak to vlastně celé začalo a kdy jste se rozhodli postavit bioplynovou stanici?

Vůbec první myšlenka ohledně výstavby bioplynové stanice vznikla asi v roce 2009, kdy se o tom začalo uvažovat. Ze začátku panovaly obavy ze strany některých občanů Haňovic o tom, co to ta bioplynová stanice je a jak se bude chovat. Dá se říci, že nápad nebyl ze strany obce pozitivně přijat. V té době byl předsedou družstva pan Ing. Václav Kuba, který se významně zasadil o osvětu mezi občany obce a dokázal přesvědčit obyvatele o pozitivním přínosu tohoto projektu nejen pro družstvo, ale i pro obec. Velkou zásluhu na tom měl i starosta obce Haňovice pan Arnošt Vogel. Následně došlo k výstavbě a spuštění provozu v létě roku 2012 a naštěstí se hned první rok ukázalo, že bioplynová stanice byl dobrý nápad a naplnila očekávání.

Takže byli lidé nakonec rádi, že zde ta bioplynová stanice je?

Já si myslím, že určitě ano. Dokud tu bioplynová stanice nestála, tak byla obec zatížena zápachem z živočišné produkce, především v období aplikací kejdy

na přilehlých pozemcích. Tento zápach je procesem fermentace v bioplynce velmi výrazně redukován a výsledný produkt (digestát) již zápachem tolik neobtěžuje. Navíc byla upravena i doprava surové kejdy z chovu skotu podzemním vedením přímo do bioplynové stanice, takže odpadl zápach i z bývalého přečerpávání kejdy do skladovacích nadzemních jímek.

Jaké vstupní suroviny vlastně používáte pro výrobu bioplynu?

S největším podílem je to kukuřičná siláž a pak vepřová a hovězí kejda z naší produkce. Dále v menší míře senáž a řepné řízky.

Jak dlouho potom, co zde bioplynka vyrostla, jste se rozhodli pro výstavbu skleníků? Kde jste se inspirovali? A bylo v té době možné něco podobného vidět již u nás v ČR?

Poté co jsme vybudovali bioplynovou stanici, jsme byli povinni využívat teplo, a to alespoň z 10 %. Tuto podmínku jsme splnili, nicméně nám to přišlo málo. Narazili jsme na myšlenku skleníků holandského typu produkující rajčata, které v té době v naší republice ještě nebyly. To se bavíme o roce 2015, kdy se stavěl první tako-

Produkce hydroponicky pěstovaných rajčat

Foto: ZD Haňovice

Laguna k zadržování dešťové vody

Foto: ZD Haňovice

vý skleníků na území Slovenské republiky. Jeli jsme se tedy podívat do provozu a tímto se vlastně poprvé inspirovali. Navštívili jsme ještě několik dalších provozů skleníků v zahraničí, konkrétně v Rakousku, Holandsku a Slovinsku. Postupně jsme sbírali potřebné informace a zkušenosti. Ještě v tom roce bylo rozhodnuto o stavbě a skleníky byly následně postaveny a uvedeny do provozu následující rok, tedy na podzim roku 2016.

Myslíte si, že by něco z toho vůbec vzniklo, kdyby zde bioplynka nebyla, kdyby na začátku nebyla energie z bioplynové stanice?

Myšlenka skleníků přišla, až na základě bioplynové stanice a snahy o využití dosud bezúčelně mařených přebytků tepelné energie. Nevím, jestli bychom se takovou myšlenkou bez této motivace vůbec zabývali, řekl bych že ne.

Kolik tepla a elektřiny teď z bioplynové stanice míří do skleníků?

V době, kdy svítíme, tak spotřebujeme v podstatě celou produkci elektrické energie a veškerou volnou tepelnou energii. My máme bioplynku o výkonu 1 MW elektrické energie a v současné době 1,1 MW tepla. Tepelnou energii spotřebujeme pro vytápění objektů střediska Haňovice a skleníků, část také dodáváme do obecního úřadu a kulturního domu v Haňovicích. V létě používáme teplo na dosoušení zrní a semen travních porostů.

Nedávno jste modernizovali technologii bioplynové stanice, jak přispěla

ke snížení uhlíkové stopy ve Vašem provozu?

Ten největší přínos byl, že jsme odstranili přístřík LTO (lehkého topného oleje). Ušetřili jsme tedy celý objem cca 115 tisíc litrů ročně, které původní motory využívaly k zapalování bioplynu a ty současné motory jedou již pouze na bioplyn. Tím se výrazně snížily produkované emise hlavně skleníkových plynů a pevných částic.

Co se týká využití tepla, museli jste udělat také nějaký zásah?

Díky tomu, že jsme odstranili nádrže na LTO, tak nám vznikl prostor v objektu, kde jsou kogenerační jednotky umístěny. To nám umožnilo zrekonstruovat teplovodní rozvody bioplynové stanice, a tím jsme zlepšili přenos tepla pro skleníky, takže tam teď dodáváme více tepla.

Kolik teď dokážete zhruba procentuálně využít tepla z motorů?

Z bioplynové stanice je to kolem 90 % tepla za rok. Z celkové spotřeby tepelné energie skleníků bioplynová stanice pokrývá cca 41 %.

Vy máte ekologický přístup pro pěstování rajčat, jak jste na tom třeba s používáním chemie?

Neděláme vyloženě ekologickou produkci, už jen proto, že je to hydroponické pěstování, a protože pro hnojení používáme průmyslová hnojiva, která se rozpouštějí v záливkové vodě. Jinak jsme ale pro ošetřování rostlin již dva roky nepoužili žádný chemický prostředek. To je základní předpoklad bezreziduální

produkce, pro kterou v současné době dokončujeme proces certifikace, který bychom na konci tohoto roku měli mít potvrzený razítkem.

Takže pěstujete rajčata pomocí obnovitelné energie, bez chemie. Jakou vodu používáte k zavlažování?

Skleníky mají 3 hektary zastavěné plochy, ze všech střech tedy zachytáváme dešťovou vodu, navíc chytáme vodu i z některých dalších budov střediska Haňovice a všechnu tuto vodu používáme jako záливku. U skleníku máme velkou lagunu, kde vodu zadržujeme. Nyní máme za sebou 3 roky, které byly suché, a přesto jsme dešťovou vodou pokryli spotřebu skleníků ze 70 až 80 %. V letošním roce to bude určitě alespoň 90 %.

Kam vlastně rajčata putují a jaký to má přínos pro zákazníka koupit českou produkci?

Jsme členy odbytového družstva Jizera, přes které prodáváme téměř veškerou naši produkci, pouze do max. 5 % produkce prodáme přímo ze dvora koncovému zákazníkovi. Odbytové družstvo sváží produkty na jednotné místo, kde jsou baleny a rozváženy do jednotlivých supermarketů, nejvíce do Lidlů a do Albertů. Lze říct, že rajčata, která dnes sklídíme, jsou ještě dnes odvezena k prodeji. A to je asi největší přínos pro zákazníka, když si koupí místní produkci. Sklízíme rajčata v plné zralosti, a tedy právě když mají nejlepší chuť a vůni. Tento rozdíl v kvalitě od dovozu zákazník velmi dobře pozná. Při dovozu

ze zahraničí musí být rajče při sklizni tzv. podtrženo, aby po dlouhé cestě vypadalo jako čerstvé. Takové rajče cestou nabere akorát barvu, ale chuť už rozhodně ne.

Jak to máte se zaměstnanci, pracují pro Vás lidé z okolí, nebo máte i nějaké zahraniční brigádníky?

Preferujeme stabilní místní pracovníky. V našich sklenicích pracuje 32 zaměstnanců a všichni tito zaměstnanci jsou z okolí do 10 km. Výjimečně během roku, například při vyklízení skleníku, kdy je potřeba větší pracovní síla, tak bereme agenturní pracovníky, ale jde max. o 4 až 5 lidí, řádově na jeden měsíc. Celkem ve středisku zaměstnáváme 125 místních lidí.

V současné době proděláváme krizi kvůli šíření nemoci Covid-19. Ovlivní tato situace nějak odbyt rajčat nebo produktů ze živočišné výroby?

Odbyt rajčat to neovlivnilo, je zajištěn odbytovým družstvem v obchodních řetězcích a vše funguje jak má, s tím problémy nejsou. Pro nás negativně byl ovlivněn odbyt vepřového masa. Český trh je ovlivňován situací v Německu, kde byl v souvislosti s krizí zasažen zpracovatelský průmysl. Kvůli šíření koronaviru na jatkách byly tyto uzavírány a díky tomu se poráželo méně kusů prasat. Docházelo k převisu nabídky nad poptávkou a cena prasat klesla až o 25 % oproti začátku roku.

Na jaře byla celá oblast kolem Uničova a Litovle uzavřena kvůli zamezení

šíření Covid-19. Jak jste to řešili se zaměstnanci, jak se Vás to dotklo?

Byli jsme v takové zvláštní situaci, kdy obec Haňovice a katastrální území Haňovic uzavřeno nebylo, nicméně byla uzavřena Litovel a obce, které spadají pod Litovel a tyto obce Haňovice bohužel obklopují. Takže jsme nebyli sice karanténní území, ale ze všech stran jsme byli uzavřeni. Největší problémy nastaly první den, než jsme si vyjasnili situaci s dotčenými orgány a vysvětlili, že v Haňovicích děláme živočišnou výrobu a produkci rajčat, která potřebuje denně zajistit pracovní sílu, která se o ni stará. Ve sklenicích nám tehdy první den chybělo 15 lidí, které nám sem nepustili a museli jsme vyřizovat povolení. Naštěstí komunikace s krajskou hygienickou stanicí fungovala a od druhého dne jsme byli schopni provozu zabezpečit.

Do vašeho ohleduplného konceptu přispívá i precizní zemědělství. Jak se projevuje tento princip na polích a jak Vám tento přístup pomáhá snižovat uhlíkovou stopu na poli?

Při práci na polích se snažíme využívat moderní techniku, jako navigační systémy GPS a autopiloty, které zajišťují cílený pohyb po poli, aby nedocházelo k překrývání při jednotlivých pojezdech. Tím dochází k úsporám ve spotřebě nafty, a s tím jde ruku v ruce i snížení emisí vypouštěných do ovzduší. Kromě toho využíváme přesné secí stroje, které zajišťují rovnoměrné rozložení semen na polích, což vede k jejich úspoře a nižší konkurenci mezi rostlinami. To stejné

využíváme při postřicích. Chemické postřiky, které na polích využíváme se těmito chytrými technologiemi snažíme alespoň omezit. Využíváme také variabilní hnojení průmyslovými hnojivy.

Jak Vám bioplynová stanice pomáhá v rostlinné výrobě a jak přispívá digestát?

Bioplynová stanice pomáhá významně tím, že zpracovává surovou kejdu z chovu skotu a prasat. Vzniklý digestát je významným zdrojem dusíku a urychluje rozklad posklizňových zbytků na poli. Navíc oproti surové kejdě tolik nesmrdí, což je přínos určitě pro veřejnost. Tento rozdíl byl nejvýraznější před 8 lety, když jsme zahájili provoz a vývoz surové kejdy skončil. Po těch 8 letech už někteří lidé zapomněli, jak zapáchala kejda a občas něco cítí, ale stav je přitom stále stejný. Digestát je cítit minimálně.

Co pro Vás znamená Cena olomouckého kraje, kterou jste letos získali a plyne z toho pro Vás nějaký závazek do budoucna?

Té ceny si nesmírně vážíme. Je to jedna z mála pozitivních zpráv o zemědělci, že dělají něco pro životní prostředí. Je to pro nás závazek v tomto směru vydržet, pokračovat a životnímu prostředí se dále věnovat. Mediální obraz zemědělců je značně pokřivený a já jsem si jistý, že většina zemědělců se chová zodpovědně, o životní prostředí řádně pečují a podobné ocenění by si také zasloužili. Proto jsem rád za každou takovou zveřejněnou pozitivní zprávu.

-jda, -am

Středisko ZD Haňovice

Foto: ZD Haňovice